

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.व.रा.
फैसला

०७०-CR-०१९२

मुद्दा :- कर्तव्य ज्यान ।

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला ठूलो पाखर गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ घर भै
हाल कारागार कार्यालय सिन्धुपाल्चोक चौतारामा थुनामा रहेको राजकुमार
भन्ने फुर्वा दोर्जे तामाङ्ग.....१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

निमा तामाङ्ग समेतको जाहेरीले नेपाल सरकार.....१

प्रत्यर्थी
वादी

०७०-CR-०७२१

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला ठूलो पाखर गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ घर भै
हाल कारागार कार्यालय पर्सा मा थुनामा रहेको कुमार तामाङ्ग.....१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

निमा तामाङ्ग समेतको जाहेरीले नेपाल सरकार.....१

प्रत्यर्थी
वादी

०७०-CR-०८८६

निमा तामाङ्ग समेतको जाहेरीले नेपाल सरकार.....१

पुनरावेदक
वादी

विरुद्ध

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला ठूलो पाखर गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ बस्ने
सन्तु लामा.....१
ऐ.ऐ. बस्ने मिलन तामाङ्ग१

ऐ. थुम्पाखर गाउँ विकास समिति वडा नं.८ बस्ने सुकुमान तामाङ्ग.....१	प्रत्यर्थी
ऐ. सुनखानी गा.वि.स.वडा नं.८ बस्ने राम तामाङ्ग१	प्रतिवादी
ऐ.ऐ बस्ने लक्ष्मण तामाङ्ग.....१	
ऐ. थुम्पाखर गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ बस्ने रामलाल लामा१	

शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतमा फैसला गर्ने :-

माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री अनन्तराज डुम्रे

पुनरावेदन अदालत पाटनमा फैसला गर्ने :-

माननीय न्यायाधीश श्री टीकाबहादुर हमाल

माननीय न्यायाधीश श्री शुष्मालता माथेमा

पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला उपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालत समक्ष पुनरावेदन परी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवम् ठहर यस प्रकार छ :-

मिति २०६६/०५/२१ गते मेरो छोरा मिलन लामा सिन्धुपाल्चोक जिल्ला थुम्पाखर गाउँ विकास समिति वडा नं. ८ स्थित मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा भएको कारण निम्तो मान्न भनी गएको थियो । घेवा मानी घर फर्कने क्रममा निज मिलन लामालाई अपरिचित मानिसहरुले थुम्पाखर-८ स्थित नारायण थापाको धान खेतमा धारिलो हतियार खुकुरी प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको हुँदा प्रतिवादीहरुको खोजतलास गरी कानून बमोजिम आवश्यक कारवाही गरी पाउँ भन्ने पदम बहादुर तामाङ्गको मिति २०६६/०५/२३ को जाहेरी दरखास्त ।

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला थुम्पाखर-८ स्थित नारायण थापाको धान खेतको कुनामा पूर्व टाउको, पश्चिम खुट्टा रहि कोल्टे अवस्थामा मृतक मिलन लामाको लाश रहेको, उक्त लाशको बाँया तिघ्रामा ६ इञ्च लम्बाई, ५ इञ्च चौडाई र ५ इञ्च गहिराई रहेको चोट, शरीरको विभिन्न ठाउँमा घसारिएको डाम, बाँया हातमा ४ इञ्च लम्बाई, २ इञ्च गहिराईको काटेको चोट, पछाडी ढाडमा क्रमशः ६ र ५ इञ्च लम्बाई, ४ इञ्च चौडाई,

४ इञ्च गहिराईको काटेको चोट र बायाँ आँखामा ३ इञ्च लम्बाई काटेको चोट भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/०५/२२ को लाश जाँच प्रकृति मुचुल्का ।

थुम्पाखर-८ स्थित मृतक मिलन लामालाई मारेको माथि झाडी लतारिएको स्थानमा उत्तीसको चिरपट दाउरा १४ इञ्च लम्बाई १ इञ्च गोलाई भएको चिरपट-१, दाँया निलो रङ्गको चप्पल-१, कालो स्वीटर-१ समेत फेला परेको भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/०५/२२ को बरामदी मुचुल्का ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मृतक र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग बीच निजको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई जिस्काएको निहुँमा बादविवाद भएको र उक्त बादविवाद पश्चात् निज राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गले मिलनलाई घरमा लिएर जानु भनी मलाई भनेकोमा म समेत भई निज मिलन लामालाई घर लिएर जाने क्रममा बाटोमा अपरिचित ८/९ जनाको समूहसँग हाम्रो जम्काभेट भई निज मिलन लामा बीच बादविवाद भई झगडा हुन थाले पश्चात् मिलन लामाले तिमीहरू भागेर जाओ भने पश्चात् हामीहरू भागेर गयौँ, भोलीपल्ट मिलन लामा घरमा नआएको देखे पश्चात् खोजी गर्ने क्रममा थुम्पाखर-८ मा निजको लाश धारिलो हतियार खुकुरी प्रहार गरी मारेको अवस्थामा मैले देखेको हुँ, सो घेवाको दिन निज राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मिलन लामा बीच वादविवाद भएको देख्दा निज राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको योजनाबाट नै निज मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेकोमा मलाई विश्वास लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको सिन्धुपाल्चोक जिल्ला थुम्पाखर-६ बस्ने बच्चु तामाङ्गले मिति २०६६/०५/२३ मा गरेको कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते राती अन्दाजी ११:३० बजेको समयतिर मृतक मिलनको राजकुमारसँग निजको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई जिस्काएको निहुँमा वादविवाद भएको र केही समय पश्चात् राजकुमार तामाङ्गले मिलनलाई घरमा लिएर जाओ भने पश्चात् हामीहरू सबैजना भई आफ्नो घरतिर आइरहेको अवस्थामा बाटोमा अपरिचित मानिससँग हाम्रो जम्काभेट भयो, त्यसपछि मृतक मिलन लामालाई एक्कासी प्रहार गर्न थाले, मलाई पनि प्रहार गरे पश्चात् हामीलाई मिलन लामाले तिमीहरू भाग भने पश्चात् हामीहरू भागेर घरमा आई सुतेका हौँ । भोलीपल्ट बिहान मिलन लामा घरमा नआए पश्चात् खोजी गर्ने क्रममा

थुम्पाखर-८ स्थित नारायण थापाको धान खेतमा मिलन लामाको लाश देखेको हो । अघिल्लो राति मिलन लामा र राजकुमार तामाङ्ग बीच वादविवाद भएको कारणले गर्दा निज रामकुमार तामाङ्गको योजनाबाट निज मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्छ भन्ने समेत व्यहोरा थुम्पाखर-६ बस्ने काईला भन्ने दावा पासाङ तामाङ्गले मिति २०६६/०५/२३ मा गरेको कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते थुम्पाखर-८ मा मानकाजी तामाङ्गको श्रीमतीको घेवा भएको कारण मेरो भाई मिलन लामा पनि उक्त घेवाको निम्तो मात्र भनी सोही घेवा घरमा गएको थियो । घेवा घरमा ठुलो पाखार-८ बस्ने राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गसँग वादविवाद भई निजको योजनाबाट अन्य अभियुक्तहरूको मिलेमतोमा निज मिलन लामालाई धारिलो हतियारले शरीरको विभिन्न ठाउँमा प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको हुँदा निजहरूलाई कानून बमोजिम आवश्यक कारवाही गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निमा तामाङ्गको मिति २०६६/०५/२७ को किटानी जाहेरी दरखास्त ।

मिति २०६६/०५/२१ गते राती अन्दाजी ११:०० बजेको समयतिर राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मिलन लामा बीच वादविवाद भई उक्त वादविवाद भएको केही समय पश्चात् राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गले हामीसँग बच्चु तामाङ्गलाई मिलनलाई लिएर जाओ भने पश्चात् हामीहरू आफ्नो घरतिर जान भनी हिड्यौं, बाटोमा हामीसँग अपरिचित मानिसहरूको जम्काभेट भयो र मिलन लामाको अपरिचित मानिसहरूसँग केही गफ भएपछि निजहरू बीच वादविवाद भए पश्चात् मिलन लामालाई आक्रमण गर्न थाले पश्चात् हामीहरूलाई निज मिलन लामाले भाग भनेपछि हामी भाग्यौं, अपरिचित मानिसहरू मध्ये थुम्पाखर-८ बस्ने मानबहादुर तामाङ्गको छोरा कुमार तामाङ्गलाई मैले प्रष्ट चिने र अन्य मानिसहरूले माक्स लगाएका कारण चिनीन भन्ने समेत व्यहोराको थुम्पाखर-६ बस्ने ठुलीमाया तामाङ्गको छोरा वर्ष १२ को फूर्वा लामाले मिति २०६६/०५/२८ मा गरी दिएको सनाखत कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मिलन लामाले अत्यधिक मात्रामा मादक पदार्थ सेवन गरी घेवामा भएका चेलीबेटी लगायत मेरो छोरी इन्दिरा लामा समेतलाई अपशब्द गाली

गलौज गरी जिस्काई रहेको अवस्थामा मलाई एकदम रिस उठ्यो, मैले निज मिलन लामालाई हामीहरुको चेलीबेटीलाई किन यस्तो अपशब्द प्रयोग गरेको भनी भन्दा निज मृतक मिलन लामा मसँग रिसाई वादविवाद गर्न थाले, वादविवाद भएपश्चात् मैले बच्चु तामाङ्ग लगायतका मानिसहरुलाई निज मिलन लामा रक्सीले मातेको छु घरमा लिएर जाउ भनी मैले भनेपछि निज मिलन लामालाई लिएर गएका हुन्, म रातभरी उक्त घेवा घरमा नै बसें, भोलिपल्ट बिहान घरतिर गएँ । म घर गएर सुतिरहेको अवस्थामा मेरो भतिज नाताको पदमध्वज तामाङ्गले मिलन लामाको मृत्यु भएको रहेछ भनेपछि मैले सुनेको हुँ । त्यसपछि म तत्काल घटनास्थलमा जाँदा मिलन लामाको शरीरको विभिन्न ठाउँमा खुकुरीले प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको रहेछ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गले मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते थुम्पाखर-७ स्थित मानकाजी लामाको घरमा घेवा भएको कारण सो निम्ता मान्न भनी गएको थिएँ, सो घेवा घरमा फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग, रामलाल लामा, कुमार तामाङ्ग, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग पनि घेवामा गएका रहेछन्, सो घेवामा निम्तो मान्न भनी मृतक मिलन लामा समेतका टोली उक्त स्थानमा आएका थिए, दिउँसो पैसा चढाई खाना खाई रतनकोट भन्ने ठाउँतिर घुम्न गएका थिए । बेलुकी घेवा घरमा आई खानपिन गरी नाचगान गर्ने क्रममा निज राजकुमार तामाङ्गसँग मृतक मिलन लामाको छोरीलाई जिस्काएको निहुँमा वादविवाद भई सकेपछि मिलन लामा समेतको टोली घरमा जान भनी हिडेको मैले सुनेको हुँ, भोलीपल्ट दिउँसोको समयमा मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको भन्ने मैले सुनेपछि घटनास्थलमा गई हेर्दा निजलाई धारिलो हतियार खुकुरी प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको रहेछ भन्ने समेत व्यहोराको सन्तु लामाले मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते निम्तो मान्न आएका मृतक मिलन लामाले राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई अपशब्द प्रयोग गरी गाली गलौज गरे पश्चात् निजको बुबा राजकुमार तामाङ्ग र मिलन लामा बीच झै-झगडा हुन लाग्दा हामीहरुले सम्झायौं र म पनि राती घरमा सुत्न गएँ । मृतक मिलन लामा अत्यधिक मात्रामा मादक

पदार्थ सेवन गरेको, कन्ट्रोल गर्न नसकेकोले राती बच्चु तामाङ्गसँग आउने दावा पासाड तामाङलाई लिएर जाउ भनी घरतर्फ पठाएछन् । म बिहान आफ्नो घरमा बसिरहेको अवस्थामा मिलन लामालाई लगी खेतमा मारेछन् भन्ने सुनें, त्यसपछि म पनि त्यहाँ घटनास्थलमा गएँ र हेरेँ खुकुरीले काटी मारेको जस्तो लाग्यो । सो घटनास्थलमा घेवा घरमा खाना बनाउन प्रयोग गरिएको उत्तीसको दाउराको कप्टेरा समेत फेला परेको थियो । राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मृतक मिलन लामा बीच छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई जिस्काएको निहुँमा वादविवाद भई राजकुमारको योजनामा निज मृतक मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कुमार तामाङ्गले मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मेरो ठुलीआमाको घेवा भएको कारण म उक्त घेवामा गएको थिएँ । बेलुकी ८ बजेको समयमा म आफ्नो घरमा आई सुतेँ, बिहान ३:३० बजेको समयतिर म पुनः घेवा घरमा आई काम गर्न थालें । मिति २०६६/०५/२२ गते दिउसो अन्दाजी ३:०० बजेको समयतिर म घेवामा काम गरी बसेको थिएँ । सिन्धुपाल्चोक जिल्ला थुम्पाखर-८ स्थित नारायण थापाको बारीमा मिलन लामाको लाश छ भन्ने सुनी थाहा पाएको हुँ र राती घटनास्थलमा गई हेर्दा मिलन लामाको शरीर भरी धारिलो हतियार खुकुरी प्रहार गरेको रहेछ । २१ गते रातीको समयमा अभियुक्त राजकुमार तामाङ्गको छोरीलाई जिस्काएको निहुँमा वादविवाद भएको भन्ने मैले सुनेको हुँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी रामलाल लामाले अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ मा थुम्पाखर-८ स्थित मानकाजी लामाको घरमा घेवा भएको कारण म उक्त घेवाको निम्तो मात्र भनी गएको थिएँ । मृतक मिलन लामा र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई मिलन लामाले गाली गलौज गरी जिस्काएको भनी झै-झगडा गर्न खोजेको अवस्थामा अन्य घेवामा मिलनको साथमा रहेका बच्चु तामाङ्गको साथ लगाई निज राजकुमार तामाङ्गले मिलन लामालाई घरमा पठाएको भोलिपल्ट ऐ. थुम्पाखर ८ मा मिलन लामाको लाश छ भन्ने खबर सुनि थाहा पाई

घटनास्थलमा गई हेर्दा निज मिलन लामाको शरीरको विभिन्न भागमा धारिलो हतियार प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको मैले देखेको हुँ । मृतक मिलन लामाले राजकुमार तामाङ्गको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई जिस्काएको निहुँमा निज राजकुमार तामाङ्गको आदेशले अभियुक्तहरु रामलाल तामाङ्ग, कुमार तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, मिलन तामाङ्ग, सन्तु लामा समेतको मिलेमतोमा कर्तव्य गरी मारेको शंका लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राम तामाङ्गले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते ऐ. थुम्पाखर-८ स्थित मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा भएको कारण म उक्त घेवाको निम्तो मात्र भनी गएको थिएँ । मिलन लामाले राजकुमार तामाङ्गको छोरीलाई जिस्काएको निहुँमा निज मिलन लामा र राजकुमार तामाङ्ग बीच वादविवाद भएको र वादविवाद पश्चात निज राजकुमार तामाङ्गले निज मिलन लामालाई लिएर घर लैजाओ भनी बच्चु तामाङ्गको साथ लगाई पठाइएको हो । भोलीपल्ट ऐ. थुम्पाखर-८ मा निज मिलन लामाको लाश फेला परेको छ भन्ने सुनी थाहा पाई घटनास्थलमा गई हेर्दा निजको लाशको शरीरको विभिन्न भाग धारिलो हतियार खुकुरी प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको रहेछ । निज राजकुमार तामाङ्ग र मिलन लामा बीच छोरीको निहुँमा वादविवाद भएको कारण निजको नै योजनाबाट जाहेरीमा उल्लिखित अभियुक्तहरुबाट नै कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको लक्ष्मण तामाङ्गले अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते म मेरो आमाको घेवा भएको कारण म मेरो आमाको घेवामा व्यस्त थिएँ, घेवामा निम्ता मात्र भनी मिलन लामा समेत आएका थिए । घेवामा राती नाचगान हुने क्रममा निज मिलन लामाले राजकुमार तामाङ्गको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई जिस्काएको र सोही निहुँमा मिलन लामा र राजकुमार तामाङ्ग बीच वादविवाद भए पश्चात् निज राजकुमार तामाङ्गले मिलन लामा धेरै रक्सीले मातेको छ निजलाई घरमा लिएर जाओ भनी भनेपछि बच्चु तामाङ्गको जिम्मा लगाई घरमा पठाएको र भोलीपल्ट बिहान ऐ. थुम्पाखर-८ मा निज मिलन लामाको लाश छ भन्ने सुनी थाहा पाएको हुँ । २१ गते मिलन लामा र राजकुमार तामाङ्ग बीच छोरीको निहुँमा वादविवाद भएको कारण र

अभियुक्तहरु मध्ये राती घेवामा नभएका रामलाल लामा, करौंते मास्टर मिलन तामाङ्ग र कुमार तामाङ्ग समेत भई राजकुमार तामाङ्गको निर्देशनमा कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुकुमान तामाङ्गले अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते म मानकाजी तामाङ्गको घरमा बिहान घेवामा गएको थिएँ । रातीको समयमा मिलन लामा र राजकुमार तामाङ्ग बीच निजको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई मिलन लामाले जिस्काएको निहुँमा दुई बीच वादविवाद भएको रहेछ । २२ गते मैले मिलन लामालाई मारेछुन् भन्ने सुनी थाहा पाएको हुँ । २१ गते निजहरुबीच वादविवाद भएको कारण निजकै योजनाबाट मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको करौंते मास्टर मिलन तामाङ्गले अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष मिति २०६६/०६/०१ मा गरेको बयान कागज ।

मृतक मिलन लामालाई धारिलो हतियार खुकुरी प्रहार गरी शरीरको विभिन्न भागमा चोट पुऱ्याई उक्त चोटको कारणबाट मृत्यु भएको भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/०५/२४ को पोष्टमार्टम प्रतिवेदन ।

मिति २०६६/०५/२१ मा मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा निम्ता मान्न गएको थिएँ । घेवा घरमा आई नाचगान गर्न लागेको अवस्थामा मिलन लामाले चेलीबेटीहरुलाई अपशब्द प्रयोग गरेको विषयमा राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मिलन लामा बीच झगडा हुन लाग्दा हामीले रोक्यौँ । त्यसपछि म आफ्नो घरतर्फ लागें । भोलीपल्ट मिलनको मृत्यु भएको सुनी घटनास्थलमा जाँदा निज मिलन लामाको शरीरमा धारिलो हतियार खुकुरी प्रयोग गरी कर्तव्य गरी मारेको देखेको हुँ । अघिल्लो राती विवाद भएकै कारणले राजकुमारको योजनाबाट नै निज मिलन लामाको हत्या भएको हो भन्ने निमा दोर्जे लामाले मिति २०६६/०६/०८ मा गरी दिएको कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मेरो घरमा घेवा भएको कारण मिलन लामा समेतका मानिसहरु घेवा मान्न आएका थिए । राती खाना खाएपछि नाचगान भएको अवस्थामा मिलन लामा र राजकुमार बीच विवाद भएको भन्ने सुनी थाहा पाएको हुँ । मेरो छोरा मसँगै

घेवामा पुजा पाठ गरी बसेका थिएँ । उक्त दिन राती प्रतिवादीहरु मध्येका कुमार तामाङ्ग, रामलाल लामा र अन्य मानिसहरु थिएनन् । राजकुमारसँग विवाद भएको कारण निजकै योजनाबाट मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्छ भनी मानकाजी तामाङ्गले मिति २०६६/०६/०८ मा लेखाएको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा भएको थियो । ऐ. २२ गते घेवामा गएका मिलन लामा हराए भनी खबर सुनी सँगै गएका बच्चु तामाङ्ग समेतलाई सोधुपुछ गर्दा घेवा घरमा राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे र मिलन लामा बीच विवाद भएपछि घर आउने क्रममा बाटोमा आक्रमण भयो भनी बताएका र मिलनको शरीरमा धारिलो हतियारबाट काटी रगतपच्छे अवस्थामा लाश फेला परेको, ती दुई बीच विवाद भएको कारण राजकुमारले योजना बनाई कर्तव्य गरी मारेकोमा विश्वास लाग्छ भनी दावा लामा, धन्जीत लामा, कान्छी तामाङ्ग र राम बहादुर तामाङ्गले अनुसन्धानको क्रममा मिति २०६६/०६/०८ मा लेखाएको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा भएको कारण म पनि गएको थिएँ । खाना खाएपछि नाचगान गर्दागर्दै मलाई अपशब्द प्रयोग गरी गाली गलौज गरेपछि मेरो बुबा राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग एक्कासी आवेगमा आई मेरो छोरीलाई अपशब्द प्रयोग गरी गाली गलौज गर्ने त को होस् भनी वादविवाद भई हात हालाहाल हुन खोजेको अवस्थामा घेवामा आएका मानिसहरुले साम्य बनाए । केही समयपछि मिलन लामा समेतको टोलीलाई बच्चु तामाङ्गले लिएर गएको देखेको हो । घेवामा रमाइलो गरिरहेका रामलाल लामा, कुमार तामाङ्ग, सन्तु लामा, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग र अन्य नाम थाहा नभएको २/३ जना समेत आ-आफ्नो घरतर्फ सुत्न गए । हामी महिलाहरु घेवा घरमा गई बसिरह्यौं । बिहान म आफ्नो घरमा गएँ । राती १ बजेको घटना भएकोले सोही घेवामा भएका युवकहरुबाट निजको हत्या भएको शंका लाग्छ भनी इन्दिरा तामाङ्गले मिति २०६६/०६/०८ मा लेखाएको कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मेरो घरमा घेवा भएको कारण मिलन लामा समेतका मानिसहरु घेवा मात्र आएका थिए । राती खाना खाएपछि नाचगान भएको अवस्थामा मिलन

लामाले अत्यधिक मात्रामा मादक पदार्थ सेवन गरी अपशब्द प्रयोग गरेको थियो । त्यसपछि मिलन लामा र राजकुमार बीच विवाद भएको थियो । उक्त दिन राती प्रतिवादीहरु मध्ये पूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र अर्को अभियुक्त कर्राँते मास्टर मिलन तामाङ्ग चाहीं उक्त घेवामा आएका थिएनन् । भोलीपल्ट थुम्पाखर-८ स्थित नारायण थापाको धान खेतमा मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको रहेछ । को-कसको मिलेमतोमा उक्त घटना घटाएका हुन् म यकिन भन्न सकिदैन भनी डम्बरबहादुर तामाङ्गले मिति २०६६/०६/१६ मा लेखाएको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा भएको र मिलन लामा समेतका व्यक्तिहरु घेवामा आएका थिए । राती नाचगान गर्ने क्रममा मिलन लामाले राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्गको छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई जिस्काएको भन्ने विषयमा राजकुमार र मिलन बीच विवाद भएको भन्ने भोलीपल्ट सुनेको हो । सोही झगडा भएको कारण राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्ग, रामलाल लामा, कुमार तामाङ्ग, सन्तु लामा, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग र कर्राँते मास्टर मिलन तामाङ्ग समेतका व्यक्तिहरु भई निज मिलन लामालाई आक्रमण गरी मारेको हुनु पर्दछ भनी सानुमाया तामाङ्ग, माइली तामाङ्ग र विकास लामाले मिति २०६६/०६/१८ मा लेखाएको एकै मिलानको छुट्टाछुट्टै व्यहोराको घटना विवरण कागज ।

मृतक मिलन लामालाई घटनास्थल गई हेर्ने निमा लामा समेतका बुझिएका र बस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिसहरुले लेखाएको व्यहोरा एवं मृतकसँगै घेवा घरबाट फर्की आएका बच्चु तामाङ्ग समेतले गरेको कागज समेतका प्रमाणबाट प्रतिवादीहरुले मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको पुष्टी हुन आएकोले निज प्रतिवादीहरु राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्ग, सन्तु लामा, कुमार तामाङ्ग, रामलाल लामा, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, कर्राँते मास्टर मिलन लामा, सुकुमान तामाङ्गलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. बिपरित १३(१) नं. अनुसारको कसुरमा सोही १३(१) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने मिति २०६६/०६/२१ को अभियोग पत्र ।

प्रतिवादी सबै जनालाई चिन्दछु । रिसईवी, लेनदेन कसैसँग छैन । मृतकको मृत्यु म समेतको योजना बमोजिम अन्य प्रतिवादीहरुको कर्तव्यबाट भएको होइन । सो सम्पूर्ण अभियोग दावी झुठा हो । झुठा दावी बमोजिम सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने प्रतिवादी पूर्वा दोर्जे तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

जाहेरी व्यहोरा झुठा हो । मैले मृतकलाई कर्तव्य गरी मारे मराएको होइन । मेरो सो घटनामा कुनै संलग्नता छैन । मैले कुनै अपराध नगरेको हुँदा अभियोग दावी बमोजिम मलाई सजाय हुनुपर्ने होइन । म निर्दोष छु । मलाई फसाईएको हुँदा अभियोग दावीबाट फुर्सद पाउँ भन्ने प्रतिवादी रामलाल लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

म उपरको अभियोग दावी अनुसार मृतकलाई कर्तव्य गरी मार्ने कार्यमा मेरो कुनै पनि किसिमको संलग्नता छैन । मैले दावी अनुसारको कुनै पनि कसुर नगरेको हुँदा मलाई सो दावी बमोजिम सजाय हुने होइन भन्ने प्रतिवादी कुमार तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

म उपरको अभियोग दावी झुठा हो । मैले मिलन लामालाई मारेको छैन, मार्नुपर्ने कुनै कारण पनि छैन । घटनास्थलमा म गएको पनि छैन । रातभर घेवा घरमा नै बसेको छु । झुठा अभियोग दावी बमोजिम मलाई सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने प्रतिवादी सन्तु लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

जाहेरवाला फूपाजु नाता पर्दछ । म उपरको अभियोग दावी झुठा हो । सो घटनामा मेरो कुनै संलग्नता नभएको हुँदा म निर्दोष छु । त्यसैले अभियोग दावी बमोजिम मलाई सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने प्रतिवादी मिलन तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

मैले मिलन लामालाई मार्नुपर्ने कुनै कारण नै छैन । म माथि निमाले किन झुठा जाहेरी दिए मलाई थाहा भएन । अभियोग दावी बमोजिम मैले कुनै अपराध नगरेको हुँदा म निर्दोष छु । त्यसैले मलाई अभियोग दावी बमोजिम सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने प्रतिवादी सुकुमान तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

जाहेरवाला तथा अन्य प्रतिवादीहरूलाई चिनेको छु, रिसईवी छैन । म घटना भएको मिति र समयमा घेवा घरमा नै थिएँ । मिलन लामाको हत्या कसले गरे मलाई थाहा भएन । म उपरको आरोप झुठा हुँदा म निर्दोष छु भन्ने प्रतिवादी लक्ष्मण तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

जाहेरीमा उल्लिखित म समेत भई मिलन लामालाई मारेको भन्ने कुरा झुठा हो । घटना भएको दिनमा म दिनभर तथा सो रातभर समेत घेवा भएको घरमा नै थिएँ । मिलन लामालाई मार्ने कार्यमा मेरो कुनै संलग्नता छैन । को-कसले निजलाई मारे मलाई थाहा छैन । म निर्दोष हुँदा अभियोग दावीबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने प्रतिवादी राम तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०६/२२ मा गरेको बयान ।

तत्काल प्राप्त प्रमाणबाट प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गसँग मृतकको विवाद भएको, सोही कारण मृतकलाई कर्तव्य गरी यी प्रतिवादी समेतको योजनामा मारेको भन्ने तथ्य स्थापित हुन आएको । साथै प्रतिवादी कुमार तामाङ्गलाई वारदातस्थलमा देखि चिनेको भनी प्रत्यक्षदर्शी फूर्वा तामाङ्गले गरी दिएको कागजबाट देखिएकोले यी प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गको प्रस्तुत वारदातमा संलग्नता छैन भनी अहिले नै अनुमान गर्न नमिल्ने हुँदा पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने गरी हाल मुद्दा पुर्पक्षका लागि मुलुकी ऐन, अ.वं. ११८ नं. को देहाय २ बमोजिम पुर्पक्षका लागि थुनामा राख्न अ.वं. १२१ नं. बमोजिमको थुनुवा पूर्जी दिई थुनामा राख्न स्थानीय कारागार शाखामा पठाई दिनु भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/०६/२३ को शुरु अदालतका नि.श्रेष्ठेदारबाट भएको आदेश ।

प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मृतक बीच वादविवाद भै हात हालाहालको स्थिति भएको तथा प्रतिवादी कुमार तामाङ्गलाई प्रत्यक्षदर्शी र वर्ष १२ का नाबालक फूर्वा लामाले घटनास्थलमा देख्नु समेतका परिस्थितिजन्य आधार प्रमाणबाट यी प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा तामाङ्ग र कुमार लामालाई मुद्दा पुर्पक्षका लागि अदालती बन्दोबस्तको ११८(२) नं. बमोजिम थुनामा राख्ने र सन्तु लामा समेतका अन्य ६ जना प्रतिवादीहरूलाई अ.वं. ४७ नं. बमोजिम तारेखमा राख्ने गरी मिति २०६६/०६/२३ मा

गरेको थुनछेक आदेश मिलेकै देखिँदा उक्त आदेश परिवर्तन गर्नु परेन भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/०७/१८ को शुरु अदालतका जिल्ला न्यायाधीशबाट भएको आदेश ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मानकाजी लामाको घरमा घेवा भएको कारण मेरो छोरा घेवाको निम्ता मात्र भनी गएको थियो । दिउसो राजकुमारसँग भनाभन भएको थियो । बेलुका घेवाबाट साथीहरुसँग घर फर्कदै गर्दा बाटोबाट ८/९ जना चिरपट ओछ्याई एकजुट भई बसेका थिए । दिउसोको झगडाको विषयमा ती मानिससँग मृतक मिलनको भनाभन र धकेलाधकेल भएपछि मिलनसँग आएका अरु साथीहरु भागेछन् र ती बाटो कुरी बसेका मानिसहरुले मिलनका अरु साथीहरु भागेपछि छोरा मिलनलाई काट्ने मार्ने काम भएछ र छोरालाई कसले मान्यो भन्ने कुरा प्रतिवादी राजकुमारलाई नै थाहा होला भनी मृतकको बाबु जाहेरवाला पदमबहादुर तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/०९ मा गरेको बकपत्र ।

म घेवा घरमा मृतक मिलन, बच्चु समेत साथै गएका हौं । दिउसो घेवा घरमा राजकुमारको छोरीलाई जिस्काएको निहुँमा झगडा भएको थियो । राती १२ बजेतिर हामी घरतर्फ फर्कदै गर्दा बाटोमा केटाहरु चिरपट ओछ्याएर रुमालले माक्स लगाई बसेका थिए । त्यो समूहबाट केको झगडा भयो भनेर भन्दा राजकुमारसँग झगडा भयो भनेर मृतक मिलनले भनेपछि उसले राजकुमारलाई हान्न जाउ भन्यो । मिलनले म घर जान्छु झगडा गर्न जान्न भनेपछि तैले राजकुमारलाई गोद्न सक्दैनस् भने हामीलाई गोद्न सक्छस् भन्दै धकेलाधकेल गरेर ठेल्न थाल्यो । मैले समात्न खोज्दा चिरपटले मलाई हानेपछि मिलनले भाग भनेपछि म भागें । मैले मिलन पनि सँगै आएको होला भन्ठाने । भोलीपल्ट उसको घरमा जाँदा मिलन आएको रहेनछ । पछि मैले सबै कुरा बताएँ, राजकुमारले नै ती केटाहरु पठाएको हो तर म कसैलाई पनि चिन्दिन भन्ने समेत व्यहोराको बुझिएका मानिस दावा पासाङ्ग तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/०९ मा गरेको बकपत्र ।

म लामा (पुरोहित) भएकोले मानकाजी तामाङ्गको श्रीमतीको घेवामा पुजा गर्न गएको थिएँ । मिति २०६६/०५/२१ गते बेलुका अन्दाजी ८ बजेदेखि लामा नाच शुरु भएको र सो रातभर म सुतेको छैन । मैले सो रात यी प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र

मृतक मिलन लामा बीच कुनै झगडा भएको देखिन । प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग नाच शुरु भएदेखि रातभर मसँग नै थिए र भोलिपल्ट बिहान ५ बजेतिर निजले म समेतलाई चिया ल्याएका हुन् । अन्य प्रतिवादीहरु राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग, सन्तु लामा समेत विभिन्न काम गरी घेवा घरमै बसेका थिएँ । यी प्रतिवादीहरुले योजना बनाई मृतक मिलन लामालाई कर्तव्य गरि मारेका होइनन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादीका साक्षी कर्म डुण्डुप लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/०९ मा गरेको बकपत्र ।

राजकुमारको छोरीलाई मुख छाडेको भन्ने विषयमा घेवा घरमा मिलन र राजकुमार तामाङ्ग बीच वादविवाद झगडा भई राजकुमारले मिलनलाई लैजा भनेकोले दावा र म मिलन समेत ९ जना घेवा घरबाट अन्दाजी राती १२ बजे फर्केका हौं । फर्की आउँदा ठाडो खेत भन्ने ठाउँमा ७/१० जना मानिसहरु बसेका र ती मानिसले मिलनलाई घचेट्दा मैले छुट्याउन जाँदा मलाई पनि ढुङ्गाले हिक्राई दावा तामाङ्गलाई अन्य मानिसले चिर्पटले हिक्रायो । त्यसपछि मृतक मिलनले भाग भनेपछि म समेत त्यहाँबाट भागी माथि स्कूलमा ७ जना भेला भयौं । मिलन र दावा रातको २ बजेसम्म नआएकाले भोलीपल्ट पासाङ्गको घरमा गई मिलनलाई खोज्न जाँदा मेरो माहिला भाईले मिलन लामालाई मारेछन् भनेपछि मैले थाहा पाएको हो । हामीलाई आक्रमण गर्ने मानिसहरुले मुखमा रुमाल बाँधेकोले मैले को को मानिस थिए भनी चिन्न सकिन । मैले मिलनको लाश देखेको र लाशमा खुकुरीले काटेको तथा चिरपटले हानेको चोट थियो । राजकुमारले नै ती केटाहरु पठाएको हो तर म कसैलाई पनि चिन्दिन भन्ने समेत व्यहोराको बुझिएका मानिस बच्चु तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/०९ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते म घेवा घरमा गएको थिएँ । घेवा घरमा राजकुमारसँग मिलन लामाको झगडा भएको थियो । राजकुमारले मिलनलाई घर लिएर जाउ भनेपछि मिलनसँग बच्चु, दावा, डम्बरे, बुद्ध, प्रकाश, निमाहरुसँगै आएका थिए । म उनीहरु भन्दा करीब ५ मिनेट पछि घरतर्फ फर्कदै गर्दा स्कूल नजिको मोडमा मिलन लामासँग झगडा भईराखेको रहेछ । मिलनले भाईहरु भाग भनेपछि म भागेर घेवा घरमा

गई लुकेर बसें । त्यसपछि अन्दाजी १ बजेतिर फेरी घरतर्फ जाँदै गर्दा स्कुल नजिक कुमार तामाङ्ग लगायतका ८ जना जति मानिस घेवा घरतर्फ फर्कदै थिए । मैले कुमार तामाङ्गलाई मात्र चिनें अरु केटाहरुले रुमालको माक्स लगाएकाले चिनिन । मिलन लामाको लाश मैले देखेको हो । हात, तिघ्रा, ढाडमा काटेको तथा आँखा माथी चिर्पटले हानेको चोट थियो । मैले निजलाई मारेको देखेको होइन पछि आउँदा कुमार तामाङ्ग लगायतका केटाहरुलाई बाटोमा भेटेको कारणले उनीहरुले नै मारेको शंका लाग्छ भन्ने समेत व्यहोराको बुझिएका मानिस फुर्पा लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/१० मा गरेको बकपत्र ।

घेवा घरमा राजकुमारसँग मिलन लामाको झगडा भएको कुरा दावा पासाङ्ग तथा बच्चु तामाङ्गले भनेका थिए । मेरो भाई मृतक मिलनलाई कुटपिट तथा खुकुरीले काटी मारेको हो । यी प्रतिवादीहरु राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग, कुमार तामाङ्ग, सन्तु लामा, राम तामाङ्ग, लक्षणम तामाङ्ग, मिलन लामा, सुकुमान तामाङ्ग, रामलाल तामाङ्गहरुसँग झै-झगडा भएकोले यिनीहरुले नै मारेको हुनुपर्दछ सजाय होस् भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाला निमा तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/१० मा गरेको बकपत्र

म लामा (पुरोहित) भएकोले मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा पुजा गर्न गएको थिएँ । मिति २०६६/०५/२१ गते बेलुका अन्दाजी ९ बजेदेखि लामा नाच शुरु भएको र म लामा नाचमा थिएँ । मैले यी प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मृतक मिलन लामा बीच कुनै झगडा भएको देखिन । मैले मिलन लामालाई चिनेको पनि थिएन र घेवा घरमा कोसँग आएका थिए देख्दा पनि देखिन । प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग लगायतका मानिसहरु खाना बनाउने, खान दिने कामहरु गरी बसेका थिए र भोलिपल्ट बिहान ५ बजेतिर निजले म लगायतका लामाहरुलाई चिया ल्याएका हुन् । यी प्रतिवादीहरुले मृतक मिलन लामालाई मारेका होइनन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादीका साक्षी कान्छा लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/१० मा गरेको बकपत्र ।

म लामाहरुको मूल पुरोहित भएकोले मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवा पुजा गर्न गएको थिएँ । मिति २०६६/०५/२१ गते रातको १० बजेदेखि म समेतले लामा नाच

शुरु गरी बिहान ६ बजेसम्म नाच देखाएका थियौं । प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग लगायतका मानिसहरु खाना बनाउने, खान दिने कामहरु गरी बसेका थिए । यी प्रतिवादीहरु म सँगसँगै रहेकाले निजहरुले मृतक मिलन लामालाई मारेको भन्ने शंका नै लाग्दैन, मारेका होइनन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी फूर्वा दोर्जे तथा कुमार तामाङ्गका साक्षी नुर्पु लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/१० मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते म घेवा घरमा गएको थिएँ । घेवा घरमा राजकुमारसँग मिलन लामाको झगडा भएको थियो । मिलन लामाको लाश तीन गरा माथिबाट देखेको थिएँ । मिलन लामाको झगडा परेकोले राजकुमारले नै कर्तव्य गरी मारेको हो भन्ने समेत व्यहोराको वादीका गवाह बुझिएका मानिस कान्छी तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/१० मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते दिनको ३ बजे मिलन तामाङ्ग घेवा घरमा बिरामी भएको हुँदा निज आफ्नो घरमा फर्के । त्यसपछि निज घेवा घरमा आएनन् मिलन तामाङ्गले मिलन लामालाई मान्यो भन्ने पोल उजुर झुठा हो । मिलन तामाङ्गले मिलन लामालाई मारेका होइनन् । मृतक मिलन र फूर्वा दोर्जेका बीच वादविवाद भएको छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी मिलन तामाङ्गका साक्षी हरिदेव तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/१० मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते म घेवा घरमा गएको थिएँ । अनुसन्धानको क्रममा गरिएको कागजमा उल्लिखित व्यहोरा झुठा हो । मेरो बुबा राजकुमारसँग मिलन लामा बीच हात हालाहाल र गालीगलौज भएको थिएन र घेवा घरमा नै भएका युवकहरुबाट हत्या भएको हुनपर्दछ भन्ने कुराहरु पनि मैले भनेको थिइन । उक्त कागज व्यहोरा गर्न मलाई मिति २०६६/०६/१५ गते प्रहरीले बोलाएको थियो तर सो कागज मिति २०६६/०६/०८ गतेको मितिमा तयार गरेको रहेछ । सो कागजको व्यहोरा मलाई पढेर नसुनाई मलाई पढ्न नदिई सहिछाप गराएको हो । भदौ २१ गते रातभरी नै प्रतिवादी मिलन तामाङ्ग बाहेकका यी अन्य सबै प्रतिवादीहरु लामा गुरुहरुलाई नास्ता गराउने नाच

हेर्ने लगायतका कामहरू गरी बसेका थिए भन्ने समेत व्यहोराको बादीका गवाह बुझिएका मानिस इन्दिरा तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०८/११ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते म मानकाजीको घेवा घरमा राती करिब १२ बजेसम्म थिएँ । म घेवा घरमा बसुन्जेल मृतक मिलन र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जेका बीच वादविवाद भएको थिएन । बेलुका पनि कोही नाचगान गर्ने, नाचगान हेर्ने आ-आफ्नो काममा नै थिए । को कसले केके गरेका थिए भन्ने चाहीं यकिन भएन भन्ने समेत व्यहोराको बुझिएका मानिस निमा दोर्जे लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०९/२१ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२२ गते र मिति २०६६/०६/०८ गतेको दिनमा म आफ्नै घरमा थिएँ । उक्त दुवै दिनमा कोसँग भेटियो यकिनसाथ भन्न सकिन्न भन्ने समेत व्यहोराको बुझिएका मानिस धनजित तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०९/२२ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०६/०८ गते अनुसन्धानको क्रममा गरिएको कागजमा उल्लिखित व्यहोरा गलत हो। मृतक मिलन लामा र राजकुमारको बीच वादविवाद भएको र मिलन लामालाई कर्तव्य गरी मारेको जस्तो लाग्दछ भन्ने व्यहोरा मैले लेखाएको होइन सो गलत हो । सो कागजको व्यहोरा मलाई पढेर नसुनाई, मलाई पढ्न नदिई सहिछाप गराएको हो । उक्त रातभर सबै प्रतिवादीहरू लामा गुरुहरूलाई नास्ता गराउने, नाच हेर्ने लगायतका कामहरू गरी बसेका थिए । मिलन लामाको साथमा १० जना मानिस समेत साथै गएकोमा मिलन लामाको मृत्यु के-कसरी, कसले मान्यो भन्ने कुरा यी साथै गएका मानिसहरूले थाहा पाउनु पर्ने हो । घेवा घरमा भएका मानिसले मिलन लामालाई मार्नुपर्ने कुनै कारण पनि छैन, मारेको पनि होइन भन्ने समेत व्यहोराको बुझिएका मानिस मानकाजी तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/०९/२२ मा गरेको बकपत्र ।

घटनास्थलमा पुग्दा लाश टाउको पूर्व, खुट्टा पश्चिम तर्फ फर्किएको र हात एल आकारमा रहेको, लाश कोल्टो रहेको, लाशको शरीरको यत्रतत्र भागमा धारिलो हतियारले काटेको देखिएको थियो । लाशको शरीरमा चोट डाम समेत देखिएको थियो । लाशको

मलद्वारबाट मल(दिसा) निस्किएको जस्तो देखिएको थियो भन्ने समेत व्यहोराको लाश जाँच मुचुल्कामा काम तामेल गर्ने प्र.ना.नि.शिव नारायण यादवले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१८ मा गरेको बकपत्र ।

मृतक मिलन लामाको लाश जाँच मुचुल्का मेरो उपस्थितिमा भएको हो । उक्त लाश रहेको स्थानमा पूर्वमा कृषि सडक जंगल, पश्चिममा टिमुरे जाने ठाडो बाटो, उत्तरमा खेत दक्षिणमा रोड तथा पुरानो बाटो पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको घटनास्थल तथा लाश जाँच मुचुल्काका मानिस रामबहादुर थापाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१८ मा गरेको बकपत्र ।

मृतक मिलन लामाको लाश जाँच मुचुल्का मेरो उपस्थितिमा भएको हो । उक्त लाश रहेको स्थानमा पूर्वमा कृषि सडक, पश्चिममा ठाडो बाटो, उत्तरमा जंगल, दक्षिणमा आवादी बारी रहेको र लाश कोल्टे अवस्थामा थियो । अरु केही देखिन भन्ने समेत व्यहोराको घटनास्थल तथा लाश जाँच मुचुल्काका मानिस अर्जुन थापाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१८ मा गरेको बकपत्र ।

मृतक मिलन लामाको लाश जाँच मुचुल्का मेरो उपस्थितिमा भएको हो । उक्त मुचुल्कामा अर्जुन थापा, हरि बहादुर थापा, राम बहादुर थापा, वीर बहादुर तामाङ्ग समेत थिए भन्ने समेत व्यहोराको लाश जाँच मुचुल्काका मानिस गणेश थापाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१८ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२२ मा खडा भएको बरामदी मुचुल्का मेरो उपस्थितिमा भएको हो । घटनास्थलमा मैले गन्जी-१, हरियो चप्पल-१, दाउराको चिरपट-१ देखेको हुँ । घटना भयो भन्ने सुनेपछि म दिउँसो ११:०० बजे गएको हो । उक्त मुचुल्कामा अरु पनि थुप्रै मानिस थिए भनेर बसिन भन्ने समेत व्यहोराको बरामदी मुचुल्काका दावा लामाले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१८ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते मानकाजीको श्रीमतीको घेवामा गएको थिएँ । उक्त दिन खानपिन गरी ७ बजेसम्म लामा नाच हेरी बसेको थिएँ । बेलुका ७ बजेको समयमा घेवा घरमा राजकुमारको छोरी मिलन लामाले जिस्काएको कुरामा झगडा भएको मैले

देखेको हो । रातको ९ बजेतिर मिलनलाई घर जाउँ हिंड भन्दा मानेन, म चाहीं घरतर्फ गएको हो । यी ८ जनाको ग्रुपले मारेको हो निजहरुको नाम मलाई थाहा छैन । राजकुमारको छोरीको निहुँमा मारेका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रहरीमा कागज गर्ने माइली तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१९ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२१ गते बिहान अन्दाजी १० बजेको समयमा म मानकाजीको श्रीमतीको घेवामा गएको थिएँ । उक्त दिन खानपिन गरी ७ बजेसम्म लामा नाच हेरी बसेको थिएँ । बेलुका ७ बजेको समयमा घेवा घरमा राजकुमारको छोरी मिलन लामाले जिस्काएको कुरामा झगडा भएको मैले देखेको हो । त्यसपछि म घरतर्फ गएको हुँ । मृतक मिलन लामालाई सन्तु, कराँते गुरु मिलन, राम, लक्ष्मण, रामलाल, कुमार, सुकुमान र राजकुमार समेतले राजकुमारको छोरी जिस्काएको रिसइवीमा मारेका हुन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रहरीमा कागज गर्ने सानुमाया तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६६/१२/१९ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२२ गते घटनास्थलमा १३ इञ्च लम्वाई, १ इञ्च गोलाई भएको दाउराको चिरपट थान -१, निलो रङ्गको बाँया खुट्टामा लगाउने प्लाष्टिकको चप्पल थान-१, कालो रङ्गको उनीको स्वीटर थान-१ बरामद भएका थिए । झारहरु मडारिएको र लछार पछार भएको थियो । उक्त बरामदी मुचुल्का म सहित प्र.स.नि. भिमसेन गौतम र प्र.ज.देवीबहादुर विष्ट समेत ३ जनाको टोलीले तयार पारेका थियौँ भन्ने समेत व्यहोराको बरामदी मुचुल्कामा काम तामेल गर्ने प्र.ना.नि.रामशरण थापाले शुरु अदालतमा मिति २०६७/०५/०९ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२२ गते घटनास्थलमा उत्तिसको दाउरा, चप्पल समेतका अपराधसँग सम्बन्धित दसी प्रमाणका सामानहरु लाश भएको ठाउँ धान खेत भन्दा झण्डै १०० मिटर माथि बरामद भएका थिए । मृतक मिलन लामाको लाशको हात लगायत शरीरको पछाडी ढाड, खुट्टा र तिघ्रामा धारिलो हतियारले प्रहार गरी गहिरो घाउ बनाएको साथै टाउकोमा समेत घाउ थियो । उक्त बरामदी मुचुल्का र घटनास्थल विवरण र लाश जाँच मुचुल्का म सहित प्र.ना.नि.शिव नारायण यादवको कमाण्डमा १० जनाको टोलीले

तयार पारेका थियौं भन्ने समेत व्यहोराको घटनास्थल बरामदी मुचुल्का र लाश जाँच मुचुल्कामा काम तामेल गर्ने देवीबहादुर विष्टले शुरु अदालतमा मिति २०६७/०५/०९ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२२ गते खडा भएको बरामदी मुचुल्कामा भएको सही मेरो हो । सो बरामदी मुचुल्कामा उल्लेख भएको उत्तीसको दाउरा, चप्पल र स्वीटर मैले चौकीमा देखेको हो भन्ने समेत व्यहोराको अ.वं. ११५ नं. बमोजिम बुझिएका मानिस मानकाजी तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६७/०५/०९ मा गरेको बकपत्र ।

मिति २०६६/०५/२२ गते म घटनास्थल बरामदी मुचुल्का तयार पार्दा हाजिर थिएँ । उक्त घटनास्थलमा फेला परेको कालो रङ्गको स्वीटर मृतक मिलन लामाकै हो । चप्पल एउटा र उत्तीसको काठको टुक्रा पनि देखेको थिएँ । झाडी लछारिएको थियो । धान भएको खेतको कुनामा लाश लुकाई कोप्रो पारेर राखेको अवस्थामा देखेको थिएँ भन्ने समेत व्यहोराको अ.वं. ११५ नं. बमोजिम बुझिएका मानिस निमा दोर्जे तामाङ्गले शुरु अदालतमा मिति २०६७/०५/०९ मा गरेको बकपत्र ।

मृतक मिलन लामाको शव परीक्षण मैले गरेको हो । निजको मृत्यु तीखो तथा धारिलो हतियारको प्रहारले धेरै multiple injuries भएको कारण बढी रगत बगेर भएको हो । बायाँ तिघामा ५/५ इञ्चको, left forearm मा ४/२ इञ्चको, बायाँ आँखा भन्दा माथि ३½ इञ्चको incised wound र fractured पनि थियो । पछाडी ढाडमा multiple laceration थियो भन्ने समेत व्यहोराको शव परीक्षण गर्ने चिकित्सक डा. प्रतित पोखरेलले शुरु अदालतमा मिति २०६७/०८/०९ मा गरेको बकपत्र ।

प्र.ना.नि. रामशरण थापाको कमाण्डमा म समेत भै घटनास्थल बरामदी मुचुल्का तयार गरेका हौं । बरामदी मुचुल्कामा उल्लेख भए अनुसारका दसी नै बरामद भएका थिएँ । सो दसी बरामदी मुचुल्कामा नै उल्लेख भएको छ । ४ किल्ला पनि मुचुल्कामा नै उल्लेख छ भन्ने समेत व्यहोराको बरामदी मुचुल्कामा काम तामेल गर्ने प्र.स.नि. भिमसेन गौतमले शुरु अदालतमा मिति २०६७/०८/०९ मा गरेको बकपत्र ।

प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्ग परिस्थितिजन्य प्रमाणका आधारमा उक्त वारदातमा संलग्न रहे भएको पुष्टी हुन आएको देखिँदा प्रतिवादीहरू कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा तामाङ्गले आरोपित कसूर गरेको ठहर्छ । प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्ग समेतले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउने ठहर्छ । प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गलाई अभियोग दावी बमोजिम जन्मकैदको सजाय हुने समेत ठहर्छ । यी प्रतिवादीहरूले आफ्नो छोरी चेलीलाई जिस्क्याएको अवस्थामा सम्झाउँदा, बुझाउँदा पनि नमानेको र पूर्व रिसइवी पनि नभएको देखिँदा वारदात भएको परिस्थिति समेतलाई विचार गर्दा अ.वं. १८८ नं. बमोजिम ३ (तीन) वर्ष कैद साजय हुन मनासिव देखिँदा राय सदरको लागि लेखि पठाउने भन्ने शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको मिति २०६८/०७/२३ को फैसला ।

प्रतिवादीहरू उपर जाहेरवालाको किटानी जाहेरी परी सोही व्यहोरालाई पुष्टी गरी जाहेरवालाको बकपत्र भएको र प्रतिवादी मध्येको राजकुमार तामाङ्ग र मिलन तामाङ्ग बीच घेवा घरमा विवाद भएको भन्ने देखिएको र यी ८ जना व्यक्तिहरूले विवादको कारण मारेको हनुपर्छ भनी सानुमायाको कागज र सोही व्यहोराको बकपत्र देखिएको छ । घटनास्थलबाट चिरपट बरामद भएको मुचुल्का समेतबाट मृतकलाई यिनै ८ जना प्रतिवादीहरूले कर्तव्य गरी मारेको पुष्टी हुँदाहुँदै प्रतिवादीहरू मध्येका कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई कसूरदार ठहर गरी अन्य प्रतिवादीहरूलाई पूर्व रिसइवी नरहेको र वारदात कसैले नदेखेको भन्ने आधारमा सफाई दिने गरी भएको शुरु फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी विरुद्ध खण्डमा उल्लिखित प्रतिवादीहरूलाई अभियोग माग दावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन अदालत पाटनमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

म पुनरावेदकले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष आरोपित कसूरमा पूर्णतः इन्कार रही बयान गरेको छु । जाहेरवालाहरू र मौकामा कागज गर्ने व्यक्तिहरूले अदालतमा गरेको बकपत्रबाट आरोपित कसूर हामीले गरेको तथ्य पुष्टी भएको छैन । ६ जना

प्रतिवादीहरूलाई सफाई दिने आधार प्रमाण नै म पुनरावेदकको निर्दोषिताको आधार प्रमाण हो । राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई मृतकलाई मार्ने योजना बनाउने योजनाकारको आरोपमा र मलाई नाबालक भनिएको फूर्वा लामाले प्रहरीमा गरेको कागजलाई मानिएको छ । यी दुवै आधारलाई प्रमाणित गर्न कुनै स्वतन्त्र प्रमाण छैन । निज फूर्वाको कागज अ.वं. १७३ नं. बमोजिमको छैन । अ.वं. १७३ नं. विपरित तयार भएको कागजको आधारमा कसूरदार ठहर गरेको शुरु फैसला बदर गरी पाउँ भन्ने प्रतिवादी कुमार तामाङ्गको पुनरावेदन अदालत पाटनमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

मृतक मिलन लामा मेरो भान्जा भएका र निजलाई मार्नुपर्ने कुनै रिसइवी छैन । मिलनको मृत्युसँग मलाई जोड्ने आधार सम्बद्ध तथ्य एवं परिवन्द केही पनि छैन । मिलनले अत्यधिक रक्सी सेवन गरेपछि निजलाई घरमा लगी सुताउनु भन्ने भनाईले यस कार्यको पुष्टि हुँदैन । सहअभियुक्त र बुझिएका मानिसले मृतक र राजकुमार बीच झै-झगडा भएकोले निजकै योजनामा मानिस लगाई कुटपिट गरी मारेको हुनसक्छ भनी मौकामा लेखाई दिएपनि अदालत समक्ष बयान गर्दा उक्त कथन उल्लेख गर्न सकेका छैनन् । बुझिएका मानिसहरू प्रत्यक्षदर्शी नभएका र मेरो योजनामा कस-कसले कुटपिट गरेका हुन् भन्ने कुरा बस्तुनिष्ठ परिस्थितिजन्य प्रमाणबाट पुष्टी नभएको अवस्थामा कसूरदार ठहर गरी भएको शुरु फैसला बदर गरी सफाई पाउँ भन्ने प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको पुनरावेदन अदालत पाटनमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

लाश प्रकृति मुचुल्कामा ५” गहिरो काटेको चोट भन्ने उल्लेख भएको, पोष्टमार्टम रिपोर्टमा Left Thigh मा ५” incised wound भन्ने उल्लेख भएको र उत्तीसको चिरपट दाउरा लाश रहेको घटनास्थलमा फेला परेको कारणबाट शुरु फैसला विचारणीय भई फरक पर्न सक्ने हुनाले छलफलको लागि मुलुकी ऐन, अ.वं. २०२ नं. तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४७ बमोजिम प्रत्यर्थीहरू झिकाई आएपछि वा अवधि व्यतित भएपछि प्रतिवादीको दुवै पुनरावेदनको जानकारी पुनरावेदन सरकारकी वकिल कार्यालय, पाटनमा पठाई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/०६/१६ को आदेश ।

मृतक मिलन लामाको मृत्यु कर्तव्यबाट भएकोमा कुनै विवाद नरहेको, प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग आरोपित कसूरमा इन्कार रहेपनि सहप्रतिवादी कुमार तामाङ्गले प्रहरीको बयानमा निज राजकुमारलाई कर्तव्यमा पोल गरेको, अन्य सबै प्रतिवादीहरूले समेत निज राजकुमार समेतको मिलोमतो रहेको भनी पोल गरेको, मृतकसँगै रहेका बच्चु तामाङ्ग, काइला भन्ने दावा पासाङ तामाङ्ग, बुझिएका माइली तामाङ्ग र सानुमाया तामाङ्ग समेतले गरेको मौकाको कागज एवं बकपत्रबाट वारदातमा प्रतिवादी राजकुमारको संलग्नता देखिन आएको अवस्था समेतका परिस्थितिजन्य प्रमाणहरूबाट निज राजकुमार भन्ने फूर्वा तामाङ्गले आरोपित कसूर गरेको पुष्टी भएको । प्रतिवादी कुमार तामाङ्गलाई प्रत्यक्षदर्शी वर्ष १२ को फूर्वा तामाङ्गले प्रष्टसँग चिनेको भनी घटना वारदातको विवरण खुलाई मौकामा गरेको कागज एवं बकपत्र गर्दा लेखाएको कथनलाई प्रतिवादीले अन्यथा हो भनी युक्तिसंगत कारण आधार देखाई भन्न नसकेको हुँदा निज कुमार तामाङ्ग भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग समेतको प्रस्तुत वारदातमा संलग्नता रहेको पुष्टि भएको छ । अन्य प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्गलाई ठोस एवं तथ्ययुक्त आधार प्रमाणको अभावमा कर्तव्य ज्यानको कसूरदार ठहर गर्न न्यायोचित हुने देखिएन । प्रतिवादीहरू कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई अभियोग माग दावी बमोजिम जन्मकैदको सजाय गरी अन्य प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्गलाई आरोपित कसूरको अभियोग दावीबाट सफाई दिने गरेको शुरु फैसलालाई अन्यथा गर्नु पर्ने देखिएन । प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गलाई जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिएकोले अ.व. १८८ नं. बमोजिम ३ वर्ष कैद सजाय हुनुपर्ने भन्ने शुरु जिल्ला अदालतको राय समेत मनासिव देखिन आयो भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०/०१/१७ को फैसला ।

प्रहरी समक्ष बयान गर्दा मैले मृतकले छोरीलाई जिस्क्याएको वा वादविवाद भएको भनी बयान गरेको होइन । मौकामा बुझिएका प्रत्यक्ष दर्शी वर्ष १२ का फूर्वा लामाले मृतक माथि आक्रमण गर्ने मध्ये कुमार तामाङ्गलाई सोही मौकामै प्रष्ट चिनेको र अन्यले

मास्क लगाएकोले नचिनेको भनि मौकामा र बकपत्र गर्दा लेखाएको देखिन्छ भनि लिइएको निर्णयाधार पनि मिलेको छैन । निजको मौकाको कागज एवं बकपत्र समेतबाट म उपरको अभियोग वा कसुर वा वारदातमा मेरो कुनै प्रकारको संलग्नता बारे कुनै सम्बद्ध तथ्य वा पोल स्थापित हुन आएको अवस्था छैन । परिस्थितिजन्य प्रमाणको आधारमा राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्गले आरोपित कसूर गरेको पुष्टि भएको देखिन आएको भनि लिइएको निर्णयाधार निराधार छ । परिस्थितिजन्य प्रमाणका आधारमा म उपरको कसूर स्थापित हुन आवश्यक पर्ने आधार वा त्यस्तो देखाउने मालाकार कडी विना नै मलाई कसुरदार ठहर गरी भएको फैसला प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ र प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको विपरित हुँदा मैले कसुर गरेको ठहर्‍याई जन्मकैद हुने गरी सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट भएको फैसलालाई सदर कायम गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७०/०१/१७ मा भएको फैसला कानून तथा प्रतिपादित नजिर सिद्धान्त समेतको विपरित हुँदा बदर गरी इन्साफ पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्गको पुनरावेदन पत्र ।

लास जाँच प्रकृति मुचुल्काले मृतकको मृत्यु कर्तव्यबाट भएको भन्ने तथ्यलाई प्रमाणित गरेतापनि म प्रतिवादीको संलग्नता प्रमाणित गरेको अवस्था छैन । मौकामा बुझिएका वारदातका प्रत्यक्षदर्शी भनिएका वर्ष १२ का पूर्वा लामाले आक्रमणकारीहरू मध्ये म प्रतिवादीलाई प्रष्टै चिनेको भनि सनाखत कागज र बकपत्र गर्दा लेखाएता पनि म प्रतिवादीलाई रातको समयमा प्रष्टै चिन्ने अवस्था छैन । निज पूर्वा लामाले म प्रतिवादीलाई हातहतियार लिएको वा हतियार प्रयोग गरी वारदात गरे गराएको प्रत्यक्ष देखेको भनि बकपत्र गरेको अवस्था पनि छैन । त्यसमा पनि मौखिक प्रमाण प्रत्यक्ष हुनु पर्दछ अर्थात् देख्ने व्यक्तिले प्रत्यक्ष रुपमा हानेको प्रहार गरेको वा घटना घटाएको देखेको अवस्था विध्यमान हुनु पर्दछ । निज पूर्वा लामाकै भनाई अनुसार पनि केवल मान्छे मात्र देखेको भन्ने बुझिन्छ । मेरो मृतक मिलन तामाङ्गसँग कुनै रिसइवी झगडा केही पनि छैन र मार्न पर्ने सम्मको कुनै कारण पनि छैन । मृतकसँग मेरो कुनै वादविवाद भएको पनि छैन । केवल शंकाको भरमा मलाई सजाय गर्ने गरी भएको शुरु फैसला र उक्त फैसला सदर गर्ने गरेको

पुनरावेदन अदालतको फैसला प्रमाण ऐन २०३१ को दफा २५ विपरित छ । जाहेरी दरखास्त स्वयंमा प्रमाण नभई मुद्दा उठान गर्ने एउटा कडि मात्र हो । प्रस्तुत वारदातमा मृतकका दाजु निमा तामाङ्गले शंकाको भरमा दिएको जाहेरी दरखास्तलाई आधार मानेर मलाई सजाय गर्न मिल्ने होइन । सो जाहेरी दरखास्तलाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नु पूर्व न्यायिक परिक्षण आवश्यक हुन्छ । मलाई सजाय गर्ने गरी भएको शुरु जिल्ला अदालतको फैसला तथा उक्त फैसला सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरको मिति २०७०/०१/१७ को फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी अभियोग दाबीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कुमार तामाङ्गको पुनरावेदन पत्र ।

घटनास्थलमा ९ जना अपरिचित मानिसहरुलाई भेटेको, निजहरुले बाह्र किलोको मानिसहरुलाई भेटेपछि नमारी छाड्दैनौं भनेको र उक्त समूहमा कुमार तामाङ्गलाई प्रष्ट चिनेको भनी फूर्वा लामाको कागज बकपत्रबाट देखिई रहेको अवस्थामा प्रतिवादी मध्येका कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई कसूरदार ठहर गरी अन्य प्रतिवादीहरुलाई सफाई दिने गरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण छ । प्रतिवादीहरु मध्येका राजकुमार तामाङ्ग र मिलन बीच घेवा घरमा विवाद भएको भन्ने देखिएको र घेवा घरमा यी ८ जना प्रतिवादीहरु बाहेक अन्य बुढापाका व्यक्तिहरु मात्र थिए त्यसैले यी ८ जना व्यक्तिहरु समेत भई सोही घेवा घरमा भएको विवादको कारण मारेको हुनुपर्छ भनी सानुमाया तामाङ्गको कागज र सोही व्यहोराको बकपत्र समेत भएको र घेवा घरमा प्रयोग गरिने खाना पकाउने दाउरा समेतको कप्टेरो घटनास्थलमा फेला परेको भन्ने निमा दोर्जे लामाको कागज एवं सोलाई सनाखत गरी दिएको बकपत्र, चिरपट बरामद भएको मुचुल्का, यी ८ जनाको समूहले मारेको हो भन्ने माइली तामाङ्गको बकपत्रबाट देखि रहेको अवस्थामा पूर्व रिसइवी नरहेको भनी प्रतिवादी सन्तु लामा, मिलन तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग र रामलाल लामालाई सफाई दिने गरी भएको फैसलामा मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) तथा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ५४ समेतको प्रयोग र पालनामा कानूनी त्रुटि हुँदा सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको फैसला सदर गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी अभियोग दाबीबाट सफाई

पाउने ठहर भएका प्रतिवादीहरूलाई समेत अभियोग दावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको बादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन पत्र ।

यसमा ज्यान मार्ने कार्यमा राजकुमार भन्ने फुर्वा दोर्जे तामाङ्गको संलग्नता रहेको देख्ने चशमदित् गवाहको अभाव रहेको र निज अनुसन्धानको सिलसिलामा कागज गर्दा र अदालतमा बयान गर्दा समेत आरोपित कसूरमा इन्कार रहेको देखिएको अवस्थामा निजलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. अनुसार सजाय गर्ने गरेको शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको फैसला सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला फरक पर्न सक्ने हुँदा छलफलको निमित्त अ.वं. २०२ नं. को प्रयोजनार्थ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई पेशीको सूचना दिनु । साथै बादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन पत्रमा प्रत्यर्थी बनाइएका अन्य प्रतिवादीहरूलाई समेत अ.वं. २०२ नं. बमोजिम झिकाई उपस्थित भए वा अवधि व्यतित भएपछि नियमानुसार गरी पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७१/०३/०१ को आदेश ।

नियम बमोजिम पेश भएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक बादी नेपाल सरकारको तर्फबाट महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री गोपाल लामिछानेले घटनास्थलमा ९ जना अपरिचित मानिसहरू रहेको भन्ने तथ्य फूर्वा लामाको कागज तथा बकपत्रबाट देखिई रहेको अवस्थामा प्रतिवादी मध्येका कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई मात्र कसुरदार ठहर गरी अन्य प्रतिवादीहरूलाई सफाई दिएको मिलेको छैन । सानुमाया तामाङ्ग र माइली तामाङ्गको कागज र बकपत्रबाट समेत वारदातमा सबै प्रतिवादीहरूको संलग्नता रहेको भन्ने देखिन्छ । मृतकसँग पूर्व रिसइवी नरहेको भनी प्रतिवादी सन्तु लामा, मिलन तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग र रामलाल लामालाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने गरी भएको सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला सफाई दिएका प्रतिवादीहरूको हकमा नमिलेको हुँदा सो हदसम्म उल्टी भई सबै प्रतिवादीहरूलाई अभियोग माग दावी बमोजिम सजाय हुनु पर्दछ भन्ने समेत प्रस्तुत गर्नु भएको बहस सुनियो ।

प्रस्तुत भएको उपरोक्तानुसारको बहस जिकिर समेत सुनि मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ छैन, पुनरावेदकहरूको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा मिति २०६६/०५/२१ गते मानकाजी तामाङ्गको घरमा घेवामा गएको मिलन लामा ऐ. २२ गते विहानसम्म फर्की नआएकोले खोजी गर्दै जाँदा धान खेतमा मृत अवस्थामा फेला परेको र मृतकलाई राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग, सन्तु लामा, कुमार तामाङ्ग, रामलाल लामा, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, कर्राँते माष्टर मिलन लामा र सुकुमान तामाङ्ग समेतको मिलोमतोमा खुकुरी प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको हुँदा प्रतिवादीहरूलाई मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. विपरित १३(१) नं. अनुसारको कसुरमा सोही १३(१) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने मुख्य अभियोग माग दावी रहेकोमा शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट प्रतिवादीहरू कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई अभियोग दावी बमोजिम जन्मकैदको सजाय गरी अ.व. १८८ नं. बमोजिम ३ वर्ष कैद सजाय गर्ने भनी राय व्यक्त भएको तथा अन्य प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्गलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने ठहर्‍याएको फैसला सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएको फैसला उपर बादी नेपाल सरकार तथा प्रतिवादीहरू कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको छुट्टाछुट्टै पुनरावेदन परेको पाइयो । अभियोग दावीबाट सफाई पाएका प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्गलाई समेत अभियोग माग दावी बमोजिम सजाय हुनु पर्ने भन्ने बादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर रहेको र आफूहरू बेकसुर हुँदा अभियोग दावीबाट सफाई पाउनु पर्दछ भन्ने प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गको पुनरावेदन जिकिर रहेको पाइयो।

मृतक मिलन लामाको दाजु नाता पर्ने जाहेरवाला निमा तामाङ्गको २०६६/०५/२७ को किटानी जाहेरी दरखास्त व्यहोरा हेर्दा मिति २०६६/०५/२१ गते राती अन्दाजी १२:४५ बजेको समयमा घेवाबाट ८ जना साथीहरू सहित फर्कने क्रममा राजकुमार भन्ने

पूर्वा दोर्जे तामाङ्ग, सन्तु लामा, कुमार तामाङ्ग, रामलाल लामा, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, मिलन लामा समेतका व्यक्तिहरुले हातहतियार प्रहार गरेका र हातहतियार प्रहार गरेपछि सँगै गएका साथीहरु भागेकोमा तत्पश्चात् मृतकलाई अपहरण गरी हातहतियार प्रयोग गरी हत्या भएको हुँदा कारवाही गरी पाउँ भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

मिसिल संलग्न घटनास्थल लास जाँच मुचुल्कामा लासको बायाँ हातमा ४ इञ्च लम्बाई २ इञ्च गहिराईको काटेको चोट, पछाडी ढाडमा क्रमशः ६ इञ्च ५ इञ्च लम्बाई, ४ इञ्च चौडाई, ४ इञ्च गहिराहीको चोट रहेको, बायाँ आँखामा ३ इञ्च लम्बाई काटेको, बायाँ तिघामा ६ इञ्च लम्बाई ५ इञ्च चौडाई र ५ इञ्च गहिराहीको काटेको चोट रहेको भन्ने उल्लेख गरेको पाइयो । मिसिल संलग्न Autopsy Report मा मृत्युको कारण Bleeding of multiple injury (Homicide) भन्ने उल्लेख भएको हुँदा मृतकको मृत्यु कर्तव्यबाट भएको भन्नेमा कुनै शंका देखिएन ।

प्रस्तुत मुद्दाको वारदातको पृष्ठभूमि हेर्दा मिति २०६६/०५/२१ गतेको राति मानकाजी तामाङ्गको घरमा भएको घेवामा भेला भएका मृतक मिलन लामा र प्रतिवादी मध्येको राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्ग बीचमा निज पूर्वा दोर्जे तामाङ्गकी छोरी इन्दिरा तामाङ्गलाई मृतक मिलन लामाले जिस्काएको भन्ने विषयमा वादविवाद भएपछि निज पूर्वा दोर्जेले रक्सीले मातेको मिलन लामालाई घरमा लिएर जान भनी बच्चु तामाङ्ग, काइला भन्ने दावा पासाङ्ग लामा, पूर्वा लामा समेतका व्यक्तिहरुलाई सँगै पठाएकोमा बाटोमा अपरिचित ८/९ जना मानिसहरुको समूह आई मृतकलाई कुटपिट गर्न लागेकोले सँगै गएका बच्चु तामाङ्ग समेतका व्यक्तिहरु भागी आ-आफ्नो घरमा गएको र भोलीपल्ट सोही स्थानमा धारिलो हतियारले काटिएको अवस्थामा मृतकको लाश फेला परेको देखिन्छ ।

प्रतिवादी राजकुमार भन्ने पूर्वा दोर्जे तामाङ्गले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष बयान गर्दा मिति २०६६/०५/२१ गते राती घेवामा मृतक मिलन लामा र आफू बीचमा छोरी र अन्य महिलाहरुलाई अपशब्द प्रयोग गरेको हुँदा वादविवाद भएको हो भन्ने तथ्यलाई स्वीकार गरेको देखिन्छ । अर्का प्रतिवादी कुमार तामाङ्गले अनुसन्धानको क्रममा अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष बयान गर्दा घटनास्थलमा घेवा घरमा प्रयोग गरिएको उत्तिसको

दाउराको कण्टेरा समेत फेला परेको भन्ने तथ्यलाई स्वीकार गर्दै प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको योजनामा मृतकलाई कर्तव्य गरी मारिएको जस्तो लाग्छ भन्ने व्यहोरा लेखाएको पाइन्छ । साथै अन्य प्रतिवादीहरु राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग, मिलन तामाङ्गले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष बायन गर्दा राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गले योजना बनाई मार्न लगाएको जस्तो लाग्छ भनी लेखाएको पाइयो ।

घटना विवरण मुचुल्काका व्यक्तिहरु दावा लामा, धनजीत लामा, कान्छी तामाङ्ग र राम बहादुर तामाङ्गले घेवामा गएका मिलन लामा हराए भन्ने खबर सुनी सँगै गएका बच्चु तामाङ्ग समेतलाई सोधपुछ गर्दा घेवा घरमा राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे र मिलन लामा बीच विवाद भएपछि घर आउने क्रममा बाटोमा आक्रमण भयो भनी बताएका र मिलनको शरिरमा धारिलो हतियारबाट काटी रगतपच्छे अवस्थामा लास फेला परेको, ती दुई जना व्यक्तिहरु बीच विवाद भएको कारण राजकुमारले योजना बनाई कर्तव्य गरी मारेकोमा विश्वास लाग्छ भन्ने व्यहोरा लेखाएको पाइन्छ । मिसिल संलग्न घटनास्थल बरामदी मुचुल्का हेर्दा मृतक मिलन लामालाई मारेको स्थान माथी झाडी लतारिएको स्थानमा १४ इञ्च लम्बाई १ इञ्च गोलाई भएको उत्तिसको चिरपट दाउरा-१ थान, निलो रङ्गको दायाँ चप्पल-१ र कालो स्वेटर-१ घटनास्थलमा फेला परेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

बुझिएका व्यक्ति फूर्वा लामाले आफ्नो बकपत्र व्यहोरामा म घरतर्फ आउँदै गर्दा स्कूल नजिकको मोडमा मिलन तामाङ्गसँग झगडा भएको रहेछ । मिलन तामाङ्गले भाईहरु भाग भनेपछि बच्चु तामाङ्ग र म समेत भागेको हो, म भागेर घेवा घरमा नै गएँ । घेवा घरमा एकछिन लुकेर बसेँ । त्यसपछि त्यो झगडा भएको ठाउँमा मान्छेहरु गई सक्यो होला भनी अन्दाजी रातको १ बजेतिर फेरी घरतर्फ जाँदै गर्दा स्कूल नजिक पसल नजिक खोलामा कुमार तामाङ्ग लगायत ८ जना जति मानिस घेवा घरतर्फ आउँदै रहेछन् । मैले कुमार तामाङ्गलाई मात्र चिनेँ । उनीहरुले १२ किलोको कुकुर धरी मार्ने भन्दै रहेछन्, मलाई डर लाग्यो । कुमार तामाङ्गले मलाई तिमी कहाँ जाने भाई भनी सोध्यो मैले उतापट्टी मात्र भनेँ त्यसपछि म घरतर्फ गएँ भन्ने लेखाएको पाइन्छ । त्यस्तै, प्रहरीमा कागज गर्ने

दावा पासाङ्ग तामाङ्गले घेवा घरबाट १०-१५ मिनेटको बाटोमा केटाहरु रुमालले मास्क लगाएर बसेका थिए, त्यो समूहको मानिसलाई मिलनले “तँ को होस्” भन्दा मिलनलाई धक्का दिएर ठेल्न थाल्यो । मैले समात्न खोज्दा चिरपट दाउराले मेरो पछाडी दाहिने पातामा हान्यो । मिलनले “केटाहरुले सामान निकाल्यो भाग” भनेर भने पछि म भागें भनी बकपत्र गरेको पाइन्छ । साथै बुझिएका मानिस बच्चु तामाङ्गले बकपत्र व्यहोरामा घेवा घरमा झगडा परेपछि हामी फर्केर आउँदै गर्दा मानिसहरु बसी रहेका रहेछन्, ती मानिसहरुले रुमालले मुख छोपेका थिए । सोही मध्येकै एक जनाले मिलनलाई के छ सम्धी भन्यो, मिलनले ठिकै छ भन्यो । पछि त्यसले मलाई कुट्छस् त भनेपछि मिलन तामाङ्गले त्यो मान्छेलाई घचेटी दियो, त्यसपछि त्यो मानिसले मिलनलाई घचेटी दियो । म झगडा छुट्याउन जाँदा मलाई पनि ढुङ्गाले हिकार्यो । दावा तामाङ्गलाई त्यही भएको अर्कै मानिसले चिरपटले हिकार्यो । त्यसपछि मिलन तामाङ्गले यिनीहरुले सामान निकाल्यो भाग भने पछि म लगायत अन्य साथीहरु समेत त्यहाँबाट भाग्यौं भन्ने लेखाएको पाइन्छ ।

प्रतिवादी फूर्वा दोर्जे तामाङ्गले घेवामा वादविवाद भएको केही समय पछि मृतक मिलन लामालाई घर लैजान भनी भन्नु, घर लैजाने मानिसहरुले बीच बाटोमा अपरिचित समूहसँग विवाद भएपछि छाडेर आउनु, त्यसपछि कसैलाई केही नभनी बस्नु, सह-अभियुक्तहरुले प्रतिवादी राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र मृतक मिलन लामा बीच झगडा भएकोले सोही रिसइवीको कारण निज फूर्वा दोर्जेको योजनामा मानिसहरु लगाई कुटपिट गरी मारेको हुन सक्छ भनी अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्नु र मौकामा बुझिएका मानिसहरुले समेत सोही व्यहोरा लेखाई दिनु, मौकामा कागज गर्ने फूर्वा लामाले रातको १:०० बजे तिर ८ जना जति मानिसको बीचमा कुमार तामाङ्गलाई प्रष्ट चिनेको भनी अदालत समक्ष गरेको बकपत्र तथा प्रहरीमा कागज गर्ने दावा पासाङ्ग तामाङ्ग र बच्चु तामाङ्गको बकपत्र व्यहोरा साथै घेवामा खाना पकाउन प्रयोग गरिने उत्तिसको चिरपट दाउराको कप्टेरा वारदात स्थलमा फेला पर्नु समेतका माथि विवेचना गरिएका परिस्थितिजन्य प्रमाणबाट प्रतिवादीहरु राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गले अभियोग दावी बमोजिको कसुर गरेको भन्ने पुष्टी हुन आएको हुँदा, अभियोग दावीबाट सफाई पाउनु पर्ने

भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने देखिएन ।

अभियोग दावीबाट सफाई पाएका प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग र रामलाल लामा समेतलाई अभियोग दावी बमोजिम सजाय हुनु पर्ने भन्ने बादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा विचार गर्दा यी प्रतिवादीहरूले अनुसन्धानको क्रममा अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष र अदालत समक्ष बयान गर्दा कसुरमा इन्कार रही बयान गरेको पाइन्छ । यी प्रतिवादीहरूलाई वारदात स्थलमा देख्ने चशमदित् गवाह रहे भएको अवस्था पनि देखिँदैन भने मृतक मिलन लामासँग पूर्व रिसइवी रहेको भन्ने पनि देखिँदैन । साथै यी प्रतिवादीहरूलाई कसुर ठहर भएका प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गले पोल गरेको पनि देखिँदैन । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ मा फौजदारी मुद्दामा आफ्नो अभियुक्तको कसुर प्रमाणित गर्ने भार बादीको हुनेछ भन्ने कानूनी प्रावधान रहेको पाइन्छ । यी प्रतिवादीहरूले अभियोग दावी बमोजिमको कसुर गरेको भन्ने तथ्यलाई पुष्टी गर्ने किसिमका ठोस सबुद प्रमाण बादी पक्षले पेश गर्न नसकेको अवस्थामा केवल जाहेरी दरखास्तमा नाम समावेश भएको भन्ने आधारमा मात्र कसुरदार ठहर गर्न मिल्ने देखिएन । प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन तामाङ्ग, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग, लक्ष्मण तामाङ्ग र रामलाल लामा उपरको अभियोग दावी शंकारहित तवरबाट पुष्टी हुन नसकेको हुँदा यी प्रतिवादीहरूलाई अभियोग दावी बमोजिम सजाय हुनु पर्ने भन्ने बादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने देखिएन ।

माथि विवेचना गरिएका आधार, कारण र प्रमाणबाट प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गलाई अभियोग दावी बमोजिम जन्म कैदको सजाय गरी अन्य प्रतिवादीहरू सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्गलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने ठहर्‍याएको सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको फैसला सदर गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला न्यायोचित देखिन आयो ।

अब, प्रतिवादीहरू राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गका हकमा मुलुकी ऐन अ.व. १८८ नं. बमोजिम तीन वर्ष मात्र कैद सजाय गर्ने गरी व्यक्त रायका सम्बन्धमा विचार गर्दा मुलुकी ऐन अ.व. १८८ नं. मा “ऐनले सर्वश्व सहित जन्म कैद वा जन्मकैद गर्नु पर्ने भएका मुद्दामा सावित ठहरे पनि इन्साफ गर्ने हाकिमका चित्तले भवितव्य हो कि भन्न हुने सम्मको शंकाले वा अपराध गरेको अवस्था विचार गर्दा कसुरदारलाई ऐन बमोजिमको सजाय दिँदा चर्को हुने भई घटी सजाय हुनु पर्ने चित्तले देखेमा ऐनले गर्नु पर्ने सजाय ठहराई आफ्ना चित्तले देखेको कारण सहितको खुलासा राय पनि साधक तोकमा लेखि जाहेर गर्नु हुन्छ । अन्तिम निर्णय दिनेले पनि त्यस्तो देखेमा ऐनले हुने सजायमा घटाई तोकन हुन्छ” भन्ने कानूनी प्रावधान रहेको पाइन्छ । यसै सम्बन्धमा पुनरावेदक/प्रतिवादी शान्ति वि.क. प्रत्यर्थी/बादी नेपाल सरकार भएको कर्तव्य ज्यान मुद्दा (ने.का.प.२०६१, अंक ६, निर्णय नं. ७३९९, पृष्ठ ७६९) मा यस अदालतबाट अ.व. १८८ नं. बमोजिम कम सजायको राय व्यक्त गर्दा मानिसम्मको मनसाय राखी इवी अदावत लिई पूर्व योजना बनाई हत्या भएको छ छैन, अपराधको प्रकृति र मात्रा, अपराध गर्ने व्यक्तिको उद्देश्य र सामाजिक पृष्ठभूमी, अपराध हुनु पर्ने परिस्थिति, अपराध गर्ने व्यक्तिको उमेर, अपराध गर्ने व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक र आर्थिक अवस्था, पीडित पक्षको राय वा भावना, अपराधीको विगतको अपराधिक प्रवृत्ति समेतमा न्यायकर्ताले विचार गर्नु पर्ने भनी आधार र कारणहरू निर्धारण गरेको पाइन्छ ।

साथै पुनरावेदक/प्रतिवादी वीरमान लुङ्गेली (मगर) प्रत्यर्थी/बादी नेपाल सरकार भएको कर्तव्य ज्यान मुद्दा (ने.का.प. २०६९, अङ्क ६, नि.नं. ८८५३, पृष्ठ १०१३) मा अ.व. १८८ नं. को प्रयोग गरी सजाय घटाउन र दण्ड निर्धारण गर्दा अपराध गर्ने व्यक्तिको पारिवारिक र सामाजिक पृष्ठभूमी, हत्या सुनियोजित रूपले योजनाबद्ध रूपमा भएको हो वा होइन, हत्या क्रुरतापूर्वक भएको छ वा छैन, अपराधको प्रकृति र त्यसको समाजमा पर्ने असर तथा अपराध गर्ने व्यक्तिको शारीरिक वा मानसिक अवस्था समेतलाई विचार गर्नुपर्ने हुन्छ भन्ने व्याख्या भएको पाइन्छ ।

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरु राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गको मृतक मिलन लामासँग पूर्व रिसइवी रहेको भन्ने देखिँदैन । मानकाजी तामाङ्गको घरमा भएको घेवामा भेला भएका मृतक मिलन लामा र प्रतिवादी मध्येको राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग बीचमा निज फूर्वा दोर्जे तामाङ्गकी छोरी इन्दीरा तामाङ्गलाई मृतक मिलन लामाले जिस्काएको भन्ने विषयमा भएको वादविवाद पश्चात् सोही कुराको रिसइवी लिई प्रतिवादी फूर्वा दोर्जे तामाङ्गको योजनामा निज फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गले मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेको भन्ने देखिन्छ । उपरोक्त बमोजिमको वारदातको पृष्ठभूमी भएको प्रस्तुत मुद्दामा शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत तथा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट यी प्रतिवादीहरुलाई अ.वं. १८८ नं. बमोजिम तीन वर्ष कैद सजाय गर्ने गरी राय व्यक्त भएको पाइयो । मृतक मिलन लामाले रक्सी सेवन गरी प्रतिवादी फूर्वा दोर्जे तामाङ्गकी छोरीलाई जिस्काएको भन्ने जरियाबाट वारदात भएको र मुद्दाको समग्र विषयवस्तुलाई हेर्दा यी प्रतिवादीहरुलाई जन्म कैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने भई अ.वं. १८८ नं. बमोजिम कम सजाय गर्न न्यायोचित नै देखिए तापनि तीन वर्ष मात्र कैद सजाय गर्दा सजाय न्यून हुने देखिन्छ । वारदात हुनु पूर्वको घटनाक्रम र वारदातको प्रकृति समेतलाई दृष्टीगत गर्दा यी प्रतिवादीहरुलाई ६(छ) वर्ष कैद गर्न उपयुक्त हुने देखिँदा प्रतिवादीहरु राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गलाई मुलुकी ऐन अ.वं. १८८ नं. बमोजिम ६(छ) वर्ष मात्र कैद सजाय गर्ने राय व्यक्त गरिएको छ ।

अतः प्रतिवादीहरु कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई अभियोग माग दावी बमोजिम जन्मकैदको सजाय गरी अन्य प्रतिवादीहरु सन्तु लामा, मिलन लामा, रामलाल लामा, सुकुमान तामाङ्ग, राम तामाङ्ग र लक्ष्मण तामाङ्गलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने गरी भएको शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको मिति २०६८/०७/२३ को फैसला सदर हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७०/०१/१७ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदक बादी नेपाल सरकार तथा पुनरावेदक प्रतिवादीहरुको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । अरु तपसील बमोजिम गर्नु ।

तपसील

माथी इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम प्रतिवादीहरु कुमार तामाङ्ग र राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्गलाई अभियोग माग दावी बमोजिम जन्मकैदको सजाय गर्ने गरी शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला सदर हुने ठहरेको र निज प्रतिवादीहरुलाई ६(छ) वर्ष मात्र कैद सजाय गर्ने गरी मुलुकी ऐन अ.वं. १८८ नं. बमोजिम राय व्यक्त गरिएकोले निज प्रतिवादीहरु मिति २०६६/०५/२८ गते देखि मिति २०६६/०६/२२ सम्म अनुसन्धानको क्रममा प्रहरी हिरासतमा र मिति २०६६/०६/२३ देखि पुर्पक्षको लागि थुनामा बसेको देखिएकोले निजहरुलाई लागेको कैद अवधि वर्ष ६(छ) मिति २०७२/०५/२७ मा भुक्तान हुने हुँदा निज प्रतिवादीहरु राजकुमार भन्ने फूर्वा दोर्जे तामाङ्ग र कुमार तामाङ्गलाई मिति २०७२/०५/२८ गते थुना मुक्त गरि दिनु भनी सम्बन्धित कारागार शाखामा लेखि पठाउनु भनी शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतलाई लेखि पठाउनु१
प्रस्तुत मुद्दाको दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु२

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत:- कृष्ण प्रसाद पौडेल

कम्प्युटर टाइप गर्ने :- रुपा महर्जन

इति सम्बत् २०७२ साल आषाढ ७ गते रोज २ शुभम्.....